

สารบัญ

ภาคหนึ่ง

บทที่		หน้า
	สตุดีพจน์ แด่ แม่นายจรรยา นิมมานเหมินท์ เนื่องในโอกาสมีอายุครบ 60 ปี วันที่ 26 สิงหาคม 2528 ประพันธ์เป็นคร่าวชอล้านนาไท โดย นายกำธร จินดาหลวง เลขาธิการชมรมฟื้นฟูวิถีล้านนาไท	ถ-ย
1-15	ภาพยนต์ และ อารัมภบท	1-4
16	เริ่มต้นเล่าเจ๊ (นิทาน)	4
27-79	ต้นเหตุที่บังเกิดมีพระพุทธรบาทสี่รอยขึ้น	7
	ก. 27-36 พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ในล้านนา ชนเผ่า ลัวะ มีปู่แสะ ย่าแสะ และลูกชายจะกินพระพุทธรองค์	7
	ข. 37-43 พระพุทธรองค์ทรงแสดงปาฏิหาริย์ ทรงประทับพระ บาทลงเหนือแผ่นหินใหญ่ กลายเป็นรอยพระพุทธรบาทขึ้น	9
	ค. 44-48 เมื่อกินพระพุทธรองค์ไม่ได้ ชาวลัวะป่าขอกินควาย รุ่นตัวผู้สีดำแทนเนื้อคน พระพุทธรองค์ตรัสให้ไปขอเจ้า ผู้ครองเมืองเอง พระองค์ไม่ทรงเกี่ยวข้องด้วย	10
	ง. 49-59 พระพุทธรองค์ทรงบอกลูกชาย ของปู่แสะย่าแสะว่าควรบวช เป็นฤาษี ต่อไปจะมีชื่อเรียกว่า สุเทวฤาษี หรือ ฤาษีवासูเทพ และทรงทำนายว่า อนาคตจะเกิดอาณาจักรหรือรัฐและอาณาจักร ล้านนาไท พญาเกือนา กษัตริย์เชียงใหม่ใหม่ล้านนาไท จะบรรจ พระบรมธาตุไว้บนดอยสุเทพ	11
	จ. 60-69 ศาลปู่แสะย่าแสะ และฤาษีवासูเทพ เดิมตั้งอยู่หลัง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประเพณีบวงสรวงเช่นผีปู่แสะย่าแสะ และฤาษีवासูเทพ มีการฆ่าควายรุ่นสีดำเขาวเพิงหูเป็นเครื่องพลีกรรม	13
	ฉ. 70-72 ประเพณีการอัญเชิญพระพุทธรบาทขึ้นแขวนไว้บนต้นไม้ เพื่อบูชาลોકผีลัวะว่าพระพุทธรองค์ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่	15

	ช. 73-79 ทหารญี่ปุ่นที่เชียงใหม่เผาพระบฏองค์เดิมในระหว่างสงครามเอเชียบูรพา	15
80-100	ฤาษีวาสุเทพบำเพ็ญตบะบนคอยสุเทพ สัตว์ป่ามากินปีศาจและ อาจมของพระฤาษีที่ถ่ายไว้หลังอาศรม บังเกิดตั้งครรภ์ขึ้นมาและ ออกลูกเป็นคน ฤาษีเลี้ยงลูกและเปื้อน่ายที่ถูกรบกวนมาก จึง คิดสร้างเมืองให้ลูกอยู่	17
101-105	ฤาษีวาสุเทพนฤมิตเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) และแสวงหาคนดีมาเป็นกษัตริย์ ปกครองเมือง	19
106-129	อุดมคติของสุเทวฤาษีเกี่ยวกับกษัตริย์ที่จะมาครองเมืองลำพูน นโยบายทาง เศรษฐกิจ สังคมและ การเมือง ของสุเทวฤาษี อันจะพึงนำมาใช้ในการปกครอง เมืองลำพูน	20
130-134	สุเทวฤาษีเหาะไปลพบุรีเพื่อทูลขอโอรสหรือธิดา ของเจ้าเมืองลพบุรี ไป ครองเมืองลำพูน ราชาลพบุรีประทานพระธิดาชื่อ จามเทวี เพราะต้องโทษ ฐานที่คบชายสามัญจนทรงพระครรภ์ขึ้น ราชาลพบุรีประสงค์จะเนรเทศให้ ไปอยู่ไกลๆ	23
135-144	ฤาษียกอุทาหรณ์เรื่องชายชู้ทะเลทรายให้ราชาลพบุรีฟัง ราชาก็สติ ขึ้นมาพแล่น จึงโปรดให้พระนางจามเทวีไปครองลำพูนอย่างสมพระเกียรติ มิได้ไปในฐานที่ต้องโทษ	24
145-160	พระนางจามเทวีออกเดินทางไปลำพูนพร้อมสุเทวฤาษีโดยทางเรือฤาษีได้ ถวายการอบรมพระนางไปตลอดการเดินทาง ถวายหลักการของการปกครอง ที่ดี เพื่อให้บ้านเมืองและประชาชนเกิดความอยู่เย็นเป็นสุข และการพัฒนา บ้านเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีงานทำ	26
161-212	บรรยายการเดินทางจากลพบุรีไปลำพูน ผ่านแก่ง ป่า เขาต่างๆ	29
	ก. 161-171 การใช้เรือแม่ปะเป็นพาหนะในการขึ้นล่องแม่น้ำปิง	29
	ข. 172-175 พระนางจามเทวีลงสร้างน้ำที่ผาอบนาง แร้ง กา แดกต้นพากัน มาคูดึงถูกสาปให้กลายเป็นหินไปจนหมดสิ้น	
	ค. 176-185 การผจญภัยในการถ่อเรือไปตามแม่น้ำประมาณ 100 ปีมาแล้ว	33
	ง. 186-212 พรรณานกต่าง ๆ สองฝั่งแม่น้ำปิง และนิทานที่เกี่ยวข้อง กับนก	34

213-220	การเดินทางของพ่อค้าวานิชจากภาคเหนือลงไปกรุงเทพฯ การขึ้นล่อง ค้าขายโดยใช้เรือแม่ปะเป็นพาหนะเดินทาง และขนส่งสินค้าในสมัยก่อน ที่การก่อสร้างทางรถไฟจะไปถึงเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2464	40
221-256	สัมภาษณ์ลุงชื่อ นายแม ชูติมา อายุ 95 ปี เกี่ยวกับเรื่องราวและ เหตุการณ์ต่างๆ คือ	42
	ก. 226-243 เรื่องเรือแม่ปะ หรือ หางแมงป่อง เรือชะล่า (ชะล่า) เรือสะดอ และค่าจ้างลูกเรือและนาย ท้ายเรือ (นายฮ้อย)	42
	ข. 244-248 เรื่องกงสุตต่างประเทศออกหนังสือรับรองสัญชาติ ให้พ่อค้าจีน ทำให้พ่อค้าจีนฉวยโอกาสทำผิด กฎหมายได้ง่าย เพราะตำรวจและเจ้าหน้าที่ สรรพสามิตไทย ไม่กล้าตรวจค้นเรือของบุคคลที่ ถือสัญชาติของประเทศในยุโรป	48
	ค. 249-256 เรื่องเกี่ยวกับตำรวจไทยที่ปฏิบัติราชการไม่เรียบร้อย ในสมัยก่อน	48
257-317	ชมปลาในแม่น้ำ ตำรับอาหารที่ทำจากปลา และ เครื่องมือจับปลา	50
318-358	อาหารจานผัก ผลไม้ ที่ขึ้นในป่า รวมไปถึงเห็ดต่างๆ ที่รับประทาน ได้ ยาสมนไพร	62
359-391	เที่ยวป่าในหน้าแล้ง ชมดอกไม้ป่าหลากสีสัน ชมกล้วยไม้ต่างๆ	70
392-505	ชื่อและลักษณะของแก่งต่างๆ ในแม่น้ำปิง สมัยก่อนสร้างเขื่อน ภูมิพล	75
	ก. 427-436 พระสงฆ์ไทย 6 รูป ช่วยกันกู้คัมภีร์ไบเบิลในถ้ำ สองข้างแม่น้ำปิง ซึ่งกำลังจะถูกน้ำท่วมเพราะสร้าง เขื่อนภูมิพล	81
	ข. 437-443 มิซชันนารีอเมริกันขอโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูป และคัมภีร์ไบเบิล ออกไปขายในสหรัฐอเมริกา	82
	ค. 454-471 นิทานปรัมปราเรื่อง ปู่ฮ้อยท้ายลิกและนางแก้ว	84
	ง. 483-494 นิยายรักของธิดาเจ้าเมืองตระการ (ท่ากาน) กับ หนุ่มชาวบ้าน ซึ่งพบจุดจบด้วยกันที่ผาวังฮู้	87

506-516	สิ้นสุดการเดินทางของพระนางจามเทวีโดยเรือแม่ปะ ลุถึงหมู่บ้าน รมยคาม หรือกู่ระม็ก ชานเมืองลำพูน พระนางหยุดพักผ่อนรอ ฤกษ์เข้าเมืองลำพูน ขณะที่รอรยามว่างทรงสอนชาวบ้านทอผ้า	89
517-561	บรรยายขบวนแห่พระนางจามเทวีเข้าสู่เมือง พรรณาริ้วขบวนและ การต้อนรับของชาวลำพูน (โดยอาศัยความทรงจำของผู้นิพนธ์ เมื่อครั้งยังเป็นลูกเสือไปเฝ้ายามที่เชิงสะพานนวรรฐ (สะพานเหล็ก) คราวพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เสด็จประพาสนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2469)	90
	ก. 541-543 คำนำหน้าชื่อของชาวล้านนาไท	95
	ข. 548-561 การชลประทานราษฎร์ที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล การเรียกขวัญควาย และการนำควายไปปล่อยไว้ ในป่าเพื่อให้หากินเองในฤดูทำนา	96
562-574	น้ำศักดิ์สิทธิ์จากบ่อนดอยกระม้อ อยู่ทางทิศตะวันออกของเมือง ลำพูน ใช้เป็นน้ำมูรธาภิเษกสรภคย์ตรีย์และใช้สรภคธาตุหลวง ลำพูนในวันประเพณีเดือนแปดเหนือ ขึ้นสิบห้าค่ำ (เดือนหกได้) วันวิสาขบูชา	100
575-578	ภาษาไตลื้อ-ยอง บ้านสะแล่ง ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัด ลำพูน (นิพนธ์เป็นกาพย์ยานี 11)	102
579-587	การเรียกขวัญในระหว่างชนเผ่าไท (ไต) ทั้งหลาย	103
588-596	พิธีทูลพระขวัญพระนางจามเทวี และพิธีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	105
597-640	พิธีกรรมต่างๆ ทางไสยศาสตร์ล้านนา เช่น การส่งสะทวง การเช่นวักบวงสรวง เพื่อส่งเคราะห์ส่งแทน การแก้อุบาทว์ต่างๆ และพิธีกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์	108
	พิธีทูลพระขวัญพระนางจามเทวี	117
	ก. พิธีขึ้นท้าวทั้งสี่	117
	ข. พิธีปิดเคราะห์	120
	ค. พิธีเรียกขวัญ	122
	ง. พิธีพรรณนาเส้นฝ้ายแล้วผูกข้อมือ	129

641-683	ประสูติพระกุมารฝาแฝดเจ้ามหันตยศและเจ้านันตยศ พิธีกรรม ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการคลอดบุตรในล้านนาไท รวมไปถึงพิธี ขึ้นพระอยู่ และประเพณีการตั้งชื่อเด็ก ตัวอย่างคำชอกล่อมเด็กล้านนา และชื่อเมื่อเด็กเล่นชิงช้า จาก หมู่บ้านชนบทต่างๆ ในล้านนาไท	132 140
684-715	พระนางจามเทวีเสด็จขึ้นครองราชย์เมืองลำพูน แล้วทรงปกครอง ส่งเสริมให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองของนครลำพูน	151
716-724	สุเทวฤๅษีทูลลาออกจากราชการเมืองลำพูน กลับขึ้นไปบำเพ็ญตบะ บนคอยสุเทพจนแก่แต่ชราวายปราณลง เมื่อฉาปนกิจแล้ว จึง เก็บอัฐิบรรจุไว้ที่ภูเขาคอยสุเทพเรียกว่า ภูฤๅษี อยู่ไม่ห่างจากถ้ำ ฤๅษีและบันไดนาค	153
725-735	พระนางจามเทวีได้ช้างพลายก้ำงาเขียวจากอ่างสรงบนคอยเชียงดาว	155
736-740	งานสมโภชช้างและเรียกขวัญพลายก้ำงาเขียว	157
ภาคสอง		
741-760	ขุนหลวงวิรังคะปกครองชาวลัวะอยู่ในป่า ก. 741-750 ความเป็นอยู่และสภาพชีวิตของชาวลัวะ ข. 751-759 ขุนหลวงวิรังคะส่งทูตไปลำพูน เพื่อเจรจาเรื่อง มอญจับชาวลัวะไปกักขังไว้ ค. 760 ทูตลัวะถึงลำพูนด้วยกิริยาไม่สุภาพ จึงถูกจับ ตัวไว้และต่อมาได้รับการเชื้อเชิญให้เข้าเฝ้าพระ นางจามเทวี	160 160 161 163
761-779	ทูตลัวะเข้าเฝ้าพระนางจามเทวี พระนางเชิญนั่งเสมอองค์แล้วมอบ ผ้ายกทองสีสวย ให้ทูตนำไปถวายขุนหลวงวิรังคะ ทูตชอบใจมาก หวังจะให้พระนางได้อภิเษกสมรสกับเจ้านายของคน จึงสรรเสริญ ความยิ่งใหญ่ของขุนหลวงวิรังคะให้พระนางฟัง	163
780-787	พระนางจามเทวีประชุมปรึกษาภานุนางทั้งหลาย เกี่ยวกับขุน หลวงวิรังคะ แล้วจึงส่งทูตไปประจำเมืองลัวะ เพื่อสืบความเคลื่อนไหว ของเผ่าลัวะ	166

788-798	ทูลลัษะกราบทูลขุนหลวงวิรังคะ ว่าพระนางจามเทวี สวย สง่า กิริยามารยาทงดงาม เหมาะสมกับขุนหลวงวิรังคะมาก แล้วถวาย บรรณาการที่พระนางประทานมา แก่ขุนหลวงวิรังคะ	168
799-836	ขุนหลวงวิรังคะชอบใจมาก มั่นหมายจะเอาพระนางมาเป็นมเหสี ให้ได้ ทั้ๆ ที่ขุนหลวงมีเมียแล้ว 400 คน	170
815-825	ขุนหลวงวิรังคะไปแอบชมโฉมนางที่ข้างทางเดินขึ้น คอย คราพระนางเสด็จขึ้นไปไหว้กู่สุเทวฤาษีบนคอยสุเทพ	172
827-862	ทูลคำพูนเกรงว่าลัษะจะฮึกเหิมยกทัพบุกคำพูน จึงรีบเดินทางกลับ ไปรายงานพระนางจามเทวีที่คำพูน พระนางจามเทวีจึงส่งทูตไปทูล ขุนหลวงวิรังคะ ว่าให้รออีก 3 ปี เมื่อบุตรฝาแฝดทั้งสองหย่านม แล้วจึงจะอภิเษกสมรสด้วย	176
863-906	ประเพณีล้านนา การแต่งงาน และการครองเรือน	179
	ก. 863-866 การสู่ขอ	179
	ข. 867-877 การกินแขกแต่งงาน	179
	ค. 878-882 การใส่ผีเพื่อสมรส	180
	ง. 883-906 การเซ่นไหว้ผีบรรพชน	180
907-918	บทแทรก อาหารลัษะ	183
919-968	บทแทรก การใส่ผีแต่งงาน และการเผยแพร่คริสต์ศาสนาของ มิชชันนารีอเมริกันในล้านนาไท ประมาณ พ.ศ. 2408	185
	ก. อิทธิพลของหมอสอนศาสนาต่อชาวล้านนา	
	ข. 941-948 สุริยคราสในล้านนาไท เมื่อวันที่ขึ้น 1 ค่ำ เดือน สิบสองเหนือ (ประมาณเดือนกันยายน)	189
969-1004	ประโยชน์ของหมอสอนศาสนาต่อล้านนา และชาวล้านนาไท	194
	ก. ทักษะคติของชาวล้านนาในอดีตเกี่ยวกับความเจ็บไข้ได้ป่วย	
	ข. การรักษาอาการป่วยไข้ด้วยวิทยาการสมัยใหม่	
	ค. การก่อตั้งโรงพยาบาลโรคเรื้อน	
	ง. การสร้างโรงเรียนเด็กชายวังสิงห์คำ	
	จ. การสร้างโรงพิมพ์หนังสือเมือง (โรงพิมพ์หนังสือด้วยตัวอักษรถิ่นล้านนา)	
1005-1011	ทัศนคติของฝรั่ง นายห้าง และข้าราชการที่มาจากเมืองหลวง ต่อ ชาวพื้นเมืองล้านนาในอดีต	200

1012-1113	พระนางจามเทวีทรงใช้วิเทโศบายรักษาเมืองลำพูน ไว้ให้เป็น อิสรภาพ โดยขอเลื่อนเวลาอภิเษกสมรสกับขุนหลวงวิรังคะ ออกไปอีก 4 ปี ก. ความสัมพันธ์ระหว่างลัวะกับมอญ ข. พระนางจามเทวีเกณฑ์ผู้คนสร้างกำแพงเมือง เกณฑ์คนหนุ่ม สาวมาฝึกเป็นทหาร และเตรียมเมืองให้พร้อมสำหรับการศึก สงครามกับขุนหลวงวิรังคะ	202
114-1133	พระนางจามเทวีจัดมหรสพต่างๆ เพื่อเป็นการฉลองขวัญและให้ กำลังใจชาวเมือง ที่กำลังหวาดวิตกกลัวภัยการรุกรานของ ขุนหลวงวิรังคะ	211
1134-1147	ขุนหลวงวิรังคะ ส่งทูตไปขอทราบกำหนดการอภิเษกสมรส	215
1148-1162	พระนางจามเทวี ทรงแก้ไขชื่อเดือน จากเดือนอ้ายเป็นเดือนสาม (เป็นเหตุให้ปัจจุบันเดือนของล้านนาเร็วกว่าเดือนของภาคกลางไป 2 เดือน)	218
1163-1179	บทแทรก พญามังรายปราบลำพูนชัยในปี พ.ศ. 1824	221
1180-1205	ขุนหลวงวิรังคะไปเมืองลำพูน เพื่ออภิเษกสมรสตามกำหนด พระนางจามเทวีทรงบอกว่า ขุนหลวงวิรังคะผัดนัดไป 2 เดือน (เนื่องจากมอญเลื่อนชื่อเดือนออกไป 2 เดือน ดังกล่าวมาแล้ว) ขุนหลวงวิรังคะโกรธแค้นมาก กลับไปเตรียมไพร่พลบุกลำพูน	224
1206-1218	ขุนหลวงวิรังคะยกพลล้อมเมืองลำพูน ฝนตกใหญ่ น้ำเหนือไหลบ่า ท่วมไพร่พลของขุนหลวงวิรังคะตายเป็นอันมาก จึงต้องยกทัพกลับ	228
1219-1244	ขุนหลวงวิรังคะยกทัพใหญ่ตีลำพูน บุกเข้าเมืองได้ แต่ถูกบุตร ฝาแฝดของพระนางจามเทวีจับขี้พลายก่อกองทัพขึ้นไว้ จนทัพ ขุนหลวงวิรังคะแตกพ่ายกลับไป	231
1245-1258	ขณะที่กำลังพ่ายหนี ขุนหลวงวิรังคะถูกช้างของคนพาเบียดประตู่ เมืองลำพูน ขุนหลวงวิรังคะตกช้างขาหัก วิธีรักษากระดูกหัก โดยใช้ฝือก ไสยศาสตร์ และยาสมุนไพรของพื้นเมืองล้านนา	232
1259-1273	ขุนหลวงวิรังคะส่งทูตไปขู่ จะขอแต่งงานกับพระนางจามเทวีอีก ครั้งหนึ่ง	238

1274-1300	พระนางจามเทวีทรงวางแผนให้ขุนหลวงวิรังคะพุ่งเส่น้ำจากยอด คอยสุเทพ ไปตกใจกลางเมืองลำพูน	240
1301-1313	ขุนหลวงวิรังคะพร้อมไพร่พลและคณะทูตมอญ จัดเตรียมการพุ่ง เส่น้ำ	245
1314-1346	ขุนหลวงวิรังคะพุ่งเส่น้ำเป็นครั้งแรก	248
1347-1371	หนองเส่น้ำหลังวัดมหาวัน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	250
1372-1398	พระนางจามเทวีทำพิธี “ข่ม” ขุนหลวงวิรังคะ ด้วยวิธีต่างๆ ทางไสยศาสตร์	257
1399-1414	หมอไสยศาสตร์ บ้านหนองช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	262
1415-1436	เจ้าสนามหลวงเมืองลำพูน ถวายบรรณาการแก่ขุนหลวงวิรังคะ ณ ยอดคอยสุเทพ ขุนหลวงวิรังคะถูกข่ม ขว้างเส่น้ำไปตกที่เชิง คอยสุเทพ	265
1437-1464	ขุนหลวงวิรังคะฆ่าตัวตายเพราะอายุที่ถูกข่ม	269
1465-1483	พระนางจามเทวีรู้สึกเศร้าสร้อย ครุ่นคิดถึงบาปกรรมที่กระทำต่อ ขุนหลวงวิรังคะ จึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้	271
1484-1494	ทรงพัฒนานครลำพูนให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคง และทรงขยายอาณาเขต เมืองลำพูนให้กว้างขวาง	273
1495-1519	ขุนหลวงวิรังคะให้โอวาทแก่ชาวลัวะเป็นครั้งสุดท้าย	274
1520-1541	ขบวนแห่ศพขุนหลวงวิรังคะ	279
	ก. 1522-1525 การทำโรงใส่ศพด้วยไม้ไผ่ตามประเพณีล้านนา โบราณ	279
	ข. 1526-1531 ขบวนแห่ศพผ่าน “เครื่องเขาลง” เป็นเหตุ ให้ผู้ร่วมขบวนแห่พลัดพรากจากกันไปคน ละทิศละทาง	280
	ค. 1532-1533 เครื่องดนตรีประโคมศพถูกขว้างทิ้งไปกลายเป็น หิน เรียกว่า ผาฆ้อง ผากล่อง ผาสว่า ผาตั้ง	281
	ง. 1534-1541 คอยขัวหล่อง ที่ฝังศพขุนหลวงวิรังคะ ซึ่ง ศพที่ถูกฝังนั้น ตะแคงหน้าดูเมืองลำพูนตลอดกาล	281

1542-1555	พระยาอินทนิลเขตกลางนคร (ลำปาง) ให้แก่เจ้านันตยศ มีไพร่พล เป็นชาวลัวะเข้าไปขอพึ่งบารมี และกลายเป็นประชาชนของเมือง ลำปาง	283
1556-1589	เจ้านันตยศเดินทางกลับไปเยี่ยมพระมารดา ณ เมืองลำพูน ทรงเชิญพระนางไปเยี่ยมนครเขลางค์ เชิญปราชญ์ สงฆ์ และ พระพุทธรูป ไปประจำไว้ที่เขลางค์นคร	285
1590-1598	เจ้านันตยศยกเขลางค์นครให้พระนางจามเทวีครอง และขอให้พระยาอินทรนิลนครใหม่ให้พระองค์	292
1599-1621	พระนางจามเทวีทรงคิดถึงบาปกรรม ที่ทรงกระทำต่อขุนหลวงวิรังคะ จึงทรงชักชวนประชาชนให้ปฏิบัติธรรม และการกุศลต่างๆ บ้านเมืองจึงมีแต่ความสงบสุขตลอดกาลนาน	293
1622-1635	พระนางจามเทวีทรงทำบุญอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ขุนหลวงวิรังคะ และทรงอธิษฐานขอให้ขุนหลวงวิรังคะ มาเกิดเป็นพระเชษฐาของพระนางในภพหน้า	298
1636-1639	พระนางจามเทวีทรงคิดถึงเมืองลำพูน และมีพระอารมณ์หงุดหงิด จึงได้เสด็จกลับลำพูน	300
1640-1651	พระนางจามเทวี สวรรคต	301
1652-1661	ประเพณีเผาศพเจ้านายและพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ของล้านนาไท	303
1662-1689	ขบวนแห่พระศพพระนางจามเทวีตามประเพณีดั้งเดิมของล้านนาไท	305
1690-1706	พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระศพพระนางจามเทวี ตามแบบล้านนาโบราณ ใช้จรวดบอกไฟหล่อยิงพุ่งเข้าใส่ปราสาท (เมรุ) ทำให้เกิดไฟลุก	310
1707-1729	บทแทรก กองทัพไทยตีเชียงตุง ชาวเชียงตุงใช้จรวดบอกไฟหล่อยิงเข้าใส่ซ้างที่บรรทุกเสบียงอาหารและปืนใหญ่แตกร่นหนีอลหม่าน	314
1730-1783	คู่สัตว์เลี้ยงของพระนางจามเทวี คู่ซ้าง-ม้า-แมว-ไก่ อวสานของซ้างพลายก่าเงี้ยวและอภินิหารของซ้างพลายก่าเงี้ยว	318
1784-1794	บทอวสาน และ คำอุทิศ ความปรารถนาอันดีของผู้นิพนธ์ แต่ นางจรรยา นิมมานเหมินท์ ผู้เป็นภริยา	327